

EEN GROEP IN OUD-WEST

- Gebeurtenissen rond een
problematische jeugdgroep en de aanpak
van de politie -

- eindrapport -

dr. Frank van Gemert

Amsterdam, oktober 2001
Regioplan publikatienr. 427

Regioplan Onderzoek Advies en Informatie
Max Euweplein 36
1017 MB Amsterdam
Tel.: 020 - 6277166
Fax : 020 - 6265199

Onderzoek, uitgevoerd door Regioplan Onderzoek
Advies en Informatie B.V. in opdracht van
Regiopolitie Amsterdam-Amstelland.

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding.....	1
2	Bronnen.....	3
2.1	Interviews.....	3
2.2	Dossiers en rapportages	4
2.3	Misdaadanalyse.....	4
2.4	Amsterdam in cijfers	4
2.5	Observatie	5
2.6	Eerder onderzoek	5
2.7	Kanttekeningen	6
3	District en wijk.....	7
3.1	Bevolkingssamenstelling	8
3.2	Gevoelens van de bevolking	10
3.3	Slot	13
4	Gebeurtenissen op ten Kateplein	15
4.1	Gebeurtenissen in het verleden	15
4.2	Recente gebeurtenissen	16
4.3	Daders	21
4.4	Bespreking	23
5	Aanpak en aandacht	27
5.1	District 8.....	27
5.2	Oud-West	28
5.3	Ten Kateplein.....	29
5.4	Sociale samenhang.....	31
6	Conclusies en aanbevelingen	33
	Bijlage 1: Tabel 2 en 3	39

1 INLEIDING

Jeugdcriminaliteit is vaak groepsriminaliteit. Bij opsporing en vervolging draait het echter vrijwel altijd om strafbare feiten van individuen en daarom komen jeugdgroepen niet snel in het vizier van justitie en politie. Aspecten die onder andere vanuit het oogpunt van preventie uitermate relevant zijn, kunnen zodoende buiten beeld blijven.

In Amsterdam is de politie zich bewust van dit hiaat. Er werd een onderzoek uitgezet om een drietal groepen beter in beeld te krijgen. Het resultaat was een rapport waarin aanbevelingen werden gedaan voor een aanpak van problematische jeugdgroepen 'De Groep op de Hoek'. Ook in de benadering van het Amazone team, die vooral in district 6 werd toegepast, is aandacht voor groepen goed te herkennen. Bij de aanpak van problematische jeugdgroepen begint de Amsterdamse politie niet vanaf nul.

De aanpak van het Amazone team was in hoofdzaak repressief en er werd veel vooruitgang geboekt, vooral waar het informatiestromen betrof. Aan het licht kwam dat op een aantal plaatsen, in het bijzonder in Amsterdam-West (district 6), de aanwezigheid van groepen jongeren negatieve gevolgen had. Hun criminele activiteiten, maar misschien nog meer hun intimiderende gedrag trokken sporen in het sociale leven binnen een aantal buurten. Het lijkt geen twijfel dat veel personen van hun daden op de hoogte waren, maar zij kozen ervoor dat voor zich te houden. Het gevoel bestond dat aangifte bij de politie gevaarlijk was. Bedreigingen waren aan de orde van de dag.

Dit beeld sluit vrijwel naadloos aan bij de beschrijving van twee van de drie groepen uit het rapport 'De Groep op de Hoek'. In het bijzonder bij de groep uit Zuid (in werkelijkheid een groep die rondhing op het Hoofddorpplein) was te zien hoe door een afwachtende houding de aanwezige jongeren konden uitgroeien tot een groep, die een stempel drukte op de buurt. In het rapport wordt gewezen op de negatieve uitwerking die bedreigingen kunnen hebben zowel ten aanzien van de verhoudingen binnen groepen als die tussen de groep enerzijds en buurtbewoners en middenstanders anderzijds.

Aanbevelingen uit dat rapport waren gericht op de werkwijze van de politie en tweeledig van aard. Ten aanzien van *informatie* werd vastgesteld dat de groepen in de dossiers slecht uit de verf kwamen. Bestaand materiaal uit verschillende bronnen was niet bijeengebracht, waardoor het beeld incompleet bleef. Daarnaast is erop gewezen dat er niet gericht gevraagd werd naar informatie over groepen. Binnen Amazone gebeurt dat wel, maar in reguliere verbalen zijn dergelijke vragen niet gesteld en antwoorden werden dus ook niet gegeven.

De *benadering* door de politie is een tweede onderwerp van aanbeveling. Meer en intensiever contact met groepen is geboden. In verband hiermee zou meer samenwerking met jongeren-

werk goed zijn. Uitgaande van de kracht van dreigementen is daarnaast ook de afstand tot buurtbewoners en middenstanders een belangrijk punt van aandacht.

Momenteel is er in district 8 (Oud-West) sprake van overlast en criminaliteit en net als in eerdere gevallen wordt dit toegeschreven aan enkele jeugdgroepen. Voor zover dat nu bekend is vertoont de problematiek rond deze groepen overeenkomsten met wat zich elders in de stad afspeelt. Het ligt dus voor de hand het bovenstaande niet uit het oog te verliezen.

Aan Regioplan is opdracht verleend onderzoek te doen naar de actuele problemen in Oud-West, in het bijzonder rond het Ten Kateplein. De doelstelling is tweeledig: het onderzoek moet de groepen in Oud-West in beeld brengen en tevens moet het de aanpak van deze groepen door de politie kritisch volgen. Het is in het verlengde daarvan een uitdaging om een extra stap te zetten en op basis van de ervaringen te komen tot een advies.

Het voorliggende rapport kent verschillende onderdelen. Als eerste wordt in het volgende hoofdstuk aandacht besteed aan de gevolgde werkwijze. We bezien dan de context waarbinnen de groepen opereren (hoofdstuk 3). Vervolgens wordt gekeken naar de feitelijke gang van zaken op het plein (hoofdstuk 4). Daarna wordt, in hoofdstuk 5, stilgestaan bij de aanpak van de politie. Hoofdstuk 6 biedt conclusies van het onderzoek en een advies.

2 BRONNEN

Dit onderzoek heeft betrekking op de groepen in Oud-West en op de aanpak van de politie in dat wijkteamgebied. Om daarover gegevens te verzamelen zijn verschillende bronnen geraadpleegd. In dit hoofdstuk passeren die de revue en worden enkele methodologische kanttekeningen gemaakt.

2.1 Interviews

Een belangrijk deel van de verzamelde gegevens is afkomstig uit interviews. Er is uitvoerig face-to-face gesproken met vijf mensen van de politie. Drie zijn werkzaam aan wijkbureau Oud-West: de wijkteamchef, de projectleider jeugd en een agent. De overige twee werken aan het JEC en zijn gestationeerd aan wijkteambureau Admiraal de Ruyterweg. In het verleden waren beide werkzaam aan het wijkteambureau Oud-West aan de tweede Constantijn Huygensstraat. De werkervaring van deze mensen bestrijkt tenminste een periode van acht jaar waarin zij, vanuit verschillende functies, zicht hadden op wat er gaande was in het wijkteamgebied.

Voorts heeft een lang gesprek plaatsgevonden met de pleinwerker die, naast andere groepen, de groep op het Ten Kateplein van nabij kent. Over de telefoon is gesproken met een persoon van Welzijn Oud-West, die werkzaam is op buurthuis Bellamy en met een persoon van Jeugdreclassering. De laatste drie maken, samen met een van de ondervraagden van het JEC, deel uit van netwerkoverleg.

Tevens heeft een telefoongesprek plaatsgevonden met de coördinator van het Tienerteam van het zesde district. Dat gesprek had het doel om op een beperkt aantal concrete vragen antwoord te krijgen.

Waarover met deze respondenten is gesproken, was afhankelijk van hun expertise en van hun betrokkenheid bij uitvoering van het politiewerk. In een aantal gevallen spitste zich dat toe op wat er zich op straat afspeelt, terwijl in andere gesprekken nadruk lag op de organisatie van het politiewerk en de afwegingen die op bestuurlijk niveau worden gemaakt. De niet-politiemensen hebben gesproken over de jeugdproblematiek en de aanpak ervan in het wijkteamgebied c.q. in de deelgemeente Oud-West.

De interviews hadden een half-open karakter. Er waren vragen opgesteld waarop een antwoord werd gezocht, maar tevens bestond de mogelijkheid dat tijdens het gesprek onderwerpen ter sprake kwamen die niet voorzien waren.

2.2 Dossiers en rapportages

Uitdraaien van Xpol laten zien voor welke delicten individuele leden verantwoordelijk zijn. Personele gegevens worden afgedrukt naast een of meer artikelen in het wetboek van strafrecht. Deze documenten bevatten dus weliswaar veel gegevens over de personen en de delicten, maar er waren geen processen verbaal die inzichtelijk maakten wat er voorafgaand aan en gedurende de criminele activiteiten zich tussen de groepsleden afspeelde. Hoe kwamen ze tot hun daden? Waren het individuele ingevingen, of was er sprake van groepsnormen die het gedrag voorschreven? Ging het om groepsdynamische processen die regelovertreding in de hand werkten? Die vragen zijn aan de hand van dit materiaal niet te beantwoorden.

Daarnaast is een flink aantal mutatierapportages bestudeerd. In deze sfeerrapportages geven politiemensen een beeld van vergrijpen of van situaties waarin geklaagd is over overlast. Meldingen of aangiftes liggen aan de basis daarvan. Hier is ook te zien wat de consequenties zijn van het gedrag van jongeren op straat. Meldingen komen namelijk vaak van buurtbewoners die zich ergeren aan dat gedrag en er soms het slachtoffer van worden. Ergernis, boosheid maar soms ook angst en gelatenheid zijn in deze rapportages opgetekend.

Voorts zijn er diverse documenten waaruit blijkt op welke gebieden wordt samengewerkt tussen verschillende geledingen van de politie en tussen de politie en andere instellingen. Wie de partners zijn en welke afspraken zijn gemaakt, is in die documenten te lezen. In de interviews is ook ingegaan op vragen over samenwerking.

2.3 Misdaadanalyse

Naast de wijkteams is er ook inzet van anderen binnen de politie. Tenminste, die zou er moeten zijn. In de aanloopfase van het onderzoek is aangegeven dat misdaadanalisten van Bureau Ondersteuning een criminaliteitsbeeldanalyse zouden opstellen over wat zich rond de groepen in Oud-West afspeelt. Dit is niet gebeurd en beoogd materiaal is dus niet beschikbaar gekomen.

2.4 Amsterdam in cijfers

In een hoofdstuk dat de hoofdstedelijke context weergeeft worden twee stadsdelen en de wijkteamgebieden erbinnen vergeleken door te kijken naar bevolkingssamenstelling. Cijfers die gepresenteerd worden zijn afkomstig van de internetpagina's van Onderzoek en Statis-

tiek, een afdeling van de gemeente die te bereiken is via de website van de gemeente Amsterdam (www.Amsterdam.nl).

Daarnaast zijn cijfers te vinden van een bevolkingsonderzoek in de hoofdstad. Op basis van een telefonische enquête worden per wijkteamgebied 100 bewoners bevraagd over gevoelens en ervaringen die raken aan het werk van de politie. Bron waarin deze gegevens te vinden zijn is het 'Bevolkingsonderzoek in wijkteamgebieden 2000' (Buro Onderzoek en Statistiek 2000).

2.5 Observatie

In de loop van het onderzoek is een viertal keer een bezoek gebracht aan de omgeving van het Ten Kateplein. Slechts één keer werden daar jongeren aangetroffen die (waarschijnlijk) tot de onderzoekspopulatie behoren. Tijdens deze momenten was geen sprake van hinder of overlast. De jongeren hingen slechts bij elkaar en maakten zich nergens schuldig aan.

2.6 Eerder onderzoek

Ook is gebruik gemaakt van gegevens en inzichten die werden opgedaan tijdens eerdere opdrachten voor Regiopolitie Amsterdam-Amstelland. Bestudeerde dossiers en de interviews horend bij onderzoek naar een drietal problematische groepen op verschillende locaties in de stad boden aanknopingspunten ('De Groep op de Hoek').

Daarnaast was ook eerder advieswerk voor de Regiopolitie binnen het Amazone team een relevante bron. Hoewel dit team de hele regio bestreek, lagen er duidelijke accenten in Amsterdam-West, een deel van de stad dat ook in dit rapport ter sprake komt. De problematiek die centraal stond is te vergelijken met wat nu voorligt en gesprekken die destijds werden gevoerd zijn ook van waarde voor dit onderzoek.

Als laatste moet genoemd worden het promotieonderzoek van de onderzoek dat zich afspeelde onder Marokkaanse jongens in Rotterdam-Zuid (Van Gemert 1998). Op meerdere punten bleken de bevindingen uit die context aan te sluiten bij wat opgetekend werd in Oud-West.

Dat deze kennis en ervaring wordt aangewend was overigens ook de wens van de opdrachtgever. In het startdocument van het onderzoek is er expliciet om gevraagd. Het voorliggende onderzoek ligt als het ware in het verlengde van de eerdere verrichtingen.

2.7 Kanttekeningen

Tijdens dit onderzoek zou gebruik gemaakt worden van verschillende databronnen, zoals dat hierboven is beschreven. Een deel van de gewenste informatie bleek echter beperkt of niet beschikbaar.

Er werden geen verbalen aangeleverd waarin uitvoerig werd beschreven hoe individuen tot hun vergrijpen kwamen. Dat maakt het nagenoeg onmogelijk om een beeld te vormen van wat er binnen de groepen gaande is. Groepsnormen en/of groepsdynamische processen blijven buiten beeld.

De verwachte criminaliteitsbeeldanalyse werd niet uitgevoerd.

Dit heeft tot gevolg dat meer accent kwam te liggen op interviews met deskundigen. Uitspraken van individuen zijn goede onderzoeksdata, maar per definitie subjectief. Mensen vertellen over zaken zoals zij die zien en beleven. Daar is niets mis mee, mits de onderzoeker zich bewust is van mogelijke vertekeningen. Komen alle respondenten van de politie, dan bestaat het risico dat ze allemaal hetzelfde verhaal vertellen. Dat is geen boze opzet maar het kan het gevolg zijn van het feit dat verhalen zich binnen organisaties verspreiden en tot de gemeenschappelijke kennis gaan behoren. Mensen praten elkaar na en zo kunnen leden van één wijkteam dezelfde versie hebben van wat er gaande is op een hangplek.

Om bevindingen goed te kunnen onderbouwen moet een onderzoeker, behalve het gebruik van meerdere bronnen, ook respondenten met diverse achtergronden trachten te werven. Dat is gebeurd in dit onderzoek, zij het in beperkte mate.

Twee belangrijke groeperingen werden niet gehoord: de jongeren en de buurtbewoners. De onderzoeksoopdracht voorzag daarin niet.

3 DISTRICT EN WIJK

Problemen met jeugdgroepen treft men in heel Amsterdam aan, maar niet overal in gelijke mate en ook bestaan er verschillen ten aanzien van de ernst van het gedrag van de groepsleden. Dit onderzoek gaat over problematische jeugdgroepen en zoomt in op een specifiek deel van de stad.

De Nederlandse literatuur laat zien dat, voor zover bekend, de meeste problematische jeugdgroepen uit (vooral) allochtone jongeren bestaan. Men zou daarom verwachten dat in wijken waar veel jeugdige allochtonen wonen zich ook de meeste problemen met jeugdgroepen voordoen, al kan worden opgemerkt dat de woonbuurt zelf ook van invloed kan zijn. Ten aanzien van het onderzoeksgebied levert dat twee vragen op. Zijn er veel allochtone jongeren? Zijn er veel problemen met jeugdgroepen?

Bij de eerste vraag draait het om gegevens over leeftijd en etniciteit, die te vinden zijn in bevolkingsstatistieken. Ten aanzien van de tweede vraag zou opgemerkt kunnen worden dat het antwoord evident lijkt, de opdrachtgever heeft immers gevraagd om onderzoek naar dit onderwerp. Voor beantwoording van deze vraag is het echter wellicht zuiverder niet de politie maar bewoners te raadplegen. Vinden zij dat er veel problemen zijn met jeugdgroepen? Daarnaast geldt voor beide vragen dat het over een specifiek gebied gaat en dat de antwoorden moeten worden afgezet tegen gegevens uit andere gebieden.

Amsterdam is een stad die verschilt van andere steden en binnen Amsterdam (binnen de politieregio Amsterdam-Amstelland) zijn er districten met uiteenlopende karakteristieken. Dit onderzoek richt zich op wijkteamgebied Oud-West dat qua oppervlakte overeenkomt met het gelijknamige stadsdeel. Samen met twee andere wijkteamgebieden, Houtmankade en Admiraal de Ruijterweg (die overeenkomen met respectievelijk stadsdelen Westerpark en Bos en Lommer), vormt wijkteamgebied Oud-West het politiedistrict 8, dat (enigszins verwarrend) eveneens ‘Oud-West’ heet. De drie wijkteamgebieden kennen verschillen en dat vraagt om een vergelijking.

Inhoudelijk staat in dit rapport de problematiek van jeugdgroepen met veel Marokkaanse leden centraal. Door de Amsterdamse politie wordt inzake dat onderwerp bij voortduring verwezen naar wat gebeurt in district 6 ‘West’. Dat district is de afgelopen jaren veel en niet erg positief in het nieuws geweest vanwege juist deze groepen. Dit gegeven maakt een vergelijking tussen de aan elkaar grenzende districten 6 en 8 erg interessant.

In de eerste paragrafen die volgen wordt het centrale wijkteamgebied Oud-West vergeleken met andere gebieden. Tevens worden district 6 en 8 naast elkaar geplaatst en vergeleken met de stad als geheel. Op basis van andere gegevens wordt er in latere paragrafen weergegeven

hoe bewoners hun wijk zien. Welke problemen ervaren zij en hoe veilig voelen zij zich in die omgeving. Opnieuw worden de districten 6 en 8, uitgesplitst naar wijkteamgebieden, vergeleken.

3.1 Bevolkingssamenstelling

Districten 8 en 6

District 8 is compacter, ligt dicht bij het centrum en heeft een andere bevolking dan district 6. District 6 is in oppervlakte viermaal zo groot als district 8.

In absolute getallen telden de districten 6 en 8 in 1999 respectievelijk 157.297 en 96.927 inwoners. Dit betekent, dat ondanks de forse verschillen in oppervlakte, district 6 minder dan twee keer zoveel bewoners telt dan district 8. District 6 is dus veel dunner bevolkt dan district 8. Dat past bij een deel van de stad dat later is gebouwd en meer groen kent.

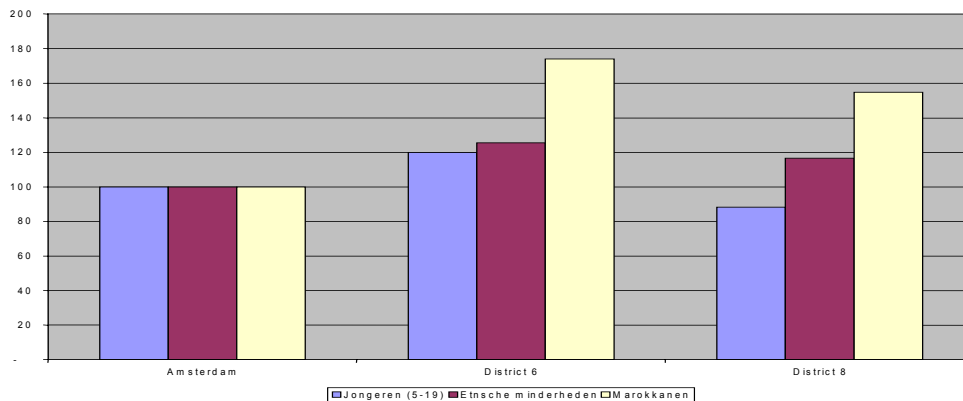
De leeftijdsopbouw in de twee districten is niet gelijk. Als een onderscheid wordt gemaakt tussen verschillende cohorten (0-4, 5-19, 20-34, 35+), dan blijkt dat er relatief meer jeugdigen wonen in district 6. Omdat de jongeren in problematische groepen vooral tot de categorie tussen 5 en 19 jaar behoren, gaat de aandacht het meest daarnaar uit. In district 6 blijkt 17,4 procent van de bewoners uit die categorie afkomstig; in district 8 is dat 12,8 procent. In de volgende categorie van 20 t/m 34 jaar ligt het accent anders. Van deze leeftijd blijken in district 6 relatief minder mensen te wonen dan in 8: respectievelijk 26 procent en 36,1 procent. De bevolkingsdichtheid in Oud-West is dan weliswaar hoger, maar in relatie tot problematische groepen telt dat minder zwaar want voor een zeer groot deel (meer dan eenderde) gaat het hier om personen van tussen 20 en 35 jaar. Die groep omvat veel studenten en tweeverdieners. Dat is niet een categorie die veel overlast veroorzaakt en tegelijkertijd bestaat die ook niet uit personen die een hechte band met hun woonomgeving hebben en snel klagen over overlast (zie bijlage 1 voor volledige cijfers).

De Amsterdamse bevolking kan in acht etnische groepen worden onderscheiden. Nederlanders vormen de grootste groep (55%) en 35 procent van de Amsterdammers behoort tot de etnische minderheden, mensen uit overige niet-geïndustrialiseerde landen vormen tezamen 10 procent. Surinamers en Marokkanen zijn de grootste minderheidsgroepen. De laatste vormen een bonte verzameling, uit vele landen afkomstig.

Omdat problemen in Amsterdam-West vaak op het conto van Marokkaanse jongens worden geschreven is het zinvol ook te kijken naar deze groep in het bijzonder. Wonen er meer Marokkanen in deze districten, dan is begrijpelijk dat zij ook meer voorkomen in de politie-statistieken.

Personen behorend tot etnische minderheden blijken in beide districten procentueel vaker voor te komen dan in Amsterdam als geheel. Percentages voor district 6 en 8 zijn 32 procent en 29,7 procent, terwijl het percentage voor de totale stad op 25,5 blijft steken. Marokkanen vormen over de gehele stad 7,3 procent van de bevolking. In districten 6 en 8 is dat respectievelijk 12,7 procent en 11,3 procent.

Figuur 3.1: A'dam-District 6-District 8.

Relatieve gewicht van jongeren, etnische minderheden en Marokkanen in district 6 en waarbij waarden binnen stad als geheel als referentiepunt worden gebruikt (op 100 gesteld).

Wijkteamgebieden binnen district 8

Het gebied dat in dit onderzoek centraal staat is het wijkteamgebied Oud-West. We bespreken dit gebied door cijfers te gebruiken die betrekking hebben op de stadsdelen, die overeenkomen met de wijkteamgebieden.

Wordt gekeken naar de percentages van leeftijden en etniciteit van de drie wijkteamgebieden in district 8, dan valt op dat die nogal uiteenlopen. De verschillen binnen de vier wijkteamgebieden van district 6 zijn een stuk kleiner (zie bijlage 1).

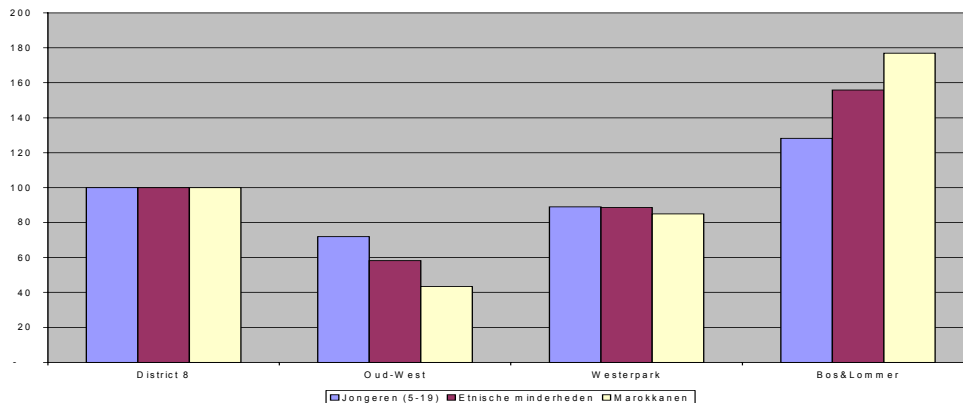
Jeugd uit de categorie 5-19 jarigen bepalen binnen Oud-West 9,2 procent van de bevolking, in Westerpark 11,4 procent en in Bos en Lommer 16,4 procent.

Etnische minderheden zijn ongelijk verdeeld over de drie gebieden. In Oud-West, Westerpark en Bos & Lommer vormen ze respectievelijk 17,3 procent, 26,3 procent en 46,3 procent van de bevolking. De percentages die aangeven in welke percentages Marokkanen woonachtig zijn in deze gebieden geven nog grotere verschillen te zien: respectievelijk 4,9 procent, 9,6 procent en 20 procent.

De cijfers van Bos & Lommer zijn steeds opvallend hoog. Zelfs bij de hogere percentages in district 6 steken ze nog af, zij het minder (zie bijlage 1). Omgekeerd moet worden opgemerkt dat Oud-West steeds de laagste percentages heeft.

Zowel het percentage jeugdigen, als dat van de etnische minderheden en van de Marokkanen is hier het laagst. Ook in vergelijking met de vier wijkteamgebieden uit district 6 heeft Oud-West steeds de laagste percentages (zie bijlage 1). Ten overvloede: Oud-West is het gebied dat in dit onderzoek onder de loep wordt genomen.

Figuur 3.2: District 8-drie wijkteamgebieden.

Relatieve gewicht van jongeren, etnische minderheden en Marokkanen in wijkteamgebieden Oud-West, Westerpark en Bos en Lommer, waarbij waarden binnen district 8 als geheel als referentiepunt worden gebruikt (op 100 gesteld).

Cijfers die in deze paragrafen gepresenteerd werden zijn afkomstig van de internetpagina's van Onderzoek en Statistiek, te bereiken via de website van de gemeente Amsterdam (www.Amsterdam.nl).

3.2 Gevoelens van de bevolking

Jaarlijks wordt er in Amsterdam een bevolkingsonderzoek gehouden. Door middel van een telefonische enquête legt men vragen voor aan circa 100 bewoners van elk wijkteamgebied. Wat langs deze weg gemeten wordt zijn gevoelens en ervaringen en daarom is een kanteekening op zijn plaats. Feitelijke gebeurtenissen spelen een rol, maar tevens hangen onderzoeksresultaten samen met kenmerken van de populatie. Een wijk met veel ouderen levert bijvoorbeeld een ander beeld op dan wanneer er veel studenten wonen. Het ligt voor de hand dat in het eerste geval sneller geklaagd zal worden.

In april en mei 2000 werd dit onderzoek het laatst uitgevoerd. Enkele punten worden uitgelicht. Bron is het 'Bevolkingsonderzoek in wijkteamgebieden 2000' (Buro Onderzoek en Statistiek 2000).

Interessant is te weten wat bewoners zeggen over hun gevoelens van onveiligheid. De antwoorden maken het namelijk mogelijk om vergelijkingen te maken zowel op buurtniveau als op districtniveau. District 8 en district 6 geven onderling verschillen te zien en ook binnen de districten is het beeld niet homogeen. Het merendeel der ondervraagden noemde meer dan één onderwerp.

Tabel 3.1: Wat is het belangrijkste probleem in de wijk dat door de politie aangepakt moet worden?

Gehele Politieregio	2000	1999
Overlast jongeren	21%	20%
Veiligheid straat	9%	10%
Verkeer	8%	8%
Drugsoverlast	8%	8%
Inbraak	7%	8%

Gezien over de gehele politieregio wordt overlast door jongeren door één op de vijf respondenten genoemd als het probleem dat de politie het eerst moet aanpakken.

Tabel 3.2: Wat is het belangrijkste probleem in de wijk dat door de politie aangepakt moet worden?

District 6	2000	1999
<i>Meer en Vaart</i>		
- Overlast jongeren	42%	34%
- Vandalisme/graf.	13%	-
- Verkeer	10%	6%
- Veiligheid straat	8%	-
<i>Surinameplein</i>		
- Overlast jongeren	24%	28%
- Verkeer	11%	11%
- Parkeerprobleem	8%	-
- Veiligheid straat	7%	9%
<i>Lod. van Deysselstraat</i>		
- Overlast jongeren	45%	36%
- Veiligheid straat	13%	11%
- Verkeer	7%	4%
- Inbraak	4%	7%

Hoewel er duidelijke verschillen te zien zijn in de antwoorden van de drie wijkteamgebieden van district 6, wordt in alle drie de gevallen overlast door jongeren genoemd als het meest belangrijke probleem. Steeds is het percentage respondenten hoger dan het gemiddelde in de regio. In twee gebieden, Meer en Vaart en Lodewijk van Deyssestraat, is dat percentage zelfs ruim tweemaal zo groot. In 2000 blijken hier twee van de vijf ondervraagden overlast door jongeren als eerste te noemen.

Tabel 3.3: Wat is het belangrijkste probleem in de wijk dat door de politie aangepakt moet worden?

District 8	2000	1999
<i>Houtmankade</i>		
- Drugsoverlast	21%	24%
- Overlast jongeren	13%	15%
- Inbraak	10%	10%
- Parkeerprobleem	7%	-
<i>Adm. de Ruyterweg</i>		
- Overlast jongeren	18%	30%
- Veiligheid straat	16%	12%
- Fietsdiefstal	10%	4%
- Inbraak	6%	-
<i>Oud-West</i>		
- Inbraak	12%	16%
- Veiligheid straat	12%	12%
- Verkeer	10%	10%
- Overlast jongeren	7%	12%

Slechts in één van de drie wijkteamgebieden binnen district 8 vinden respondenten overlast door jongeren het probleem dat de politie als eerste moet aanpakken. Overigens wordt deze overlast in dat wijkteamgebied duidelijk minder vaak genoemd dan in de gebieden van district 6.

Het verschil is duidelijk. In district 6 wordt door bewoners overlast door jongeren als een veel groter probleem ervaren dan in district 8.

Een ander punt dat in het bevolkingsonderzoek genoemd wordt is ‘veiligheid op straat’. Hier blijkt geen sprake van een in het oog springend eenduidig verschil tussen de twee districten. Het wordt hier niet verder besproken omdat op basis van de geraadpleegde bron niet is vast te stellen in hoeverre veiligheid op straat gerelateerd kan worden aan aanwezigheid van jeugd.

3.3 Slot

In het wijkteamgebied Oud-West wonen relatief weinig allochtone jongeren. De bewoners vinden niet dat overlast door jongeren een groot probleem is dat de politie als eerste moet aanpakken. Dit beeld geeft belangrijke verschillen te zien met district 6, waar wel veel allochtone jongeren wonen en er geen misverstand over kan bestaan dat de bewoners overlast door jeugd als een belangrijk probleem zien.

De karakteristieken van de beide districten, gebaseerd op eenduidige cijfers van bevolkingsopbouw en oppervlakte, geven heldere verschillen te zien. District 6 is groter dan 8, heeft meer inwoners die bovendien van jongere leeftijd zijn en vaker tot een etnische minderheid behoren.

Deze bevindingen stroken met het beeld dat uit de wat minder harde gegevens van het bevolkingsonderzoek naar voren komt. Hier blijkt namelijk dat de bewoners uit district 6 overlast door jeugd steeds als een groot probleem zien, waarvan ze zouden willen dat de politie het als eerste aanpakt. Voor ondervraagden uit district 8 vormt deze overlast een minder belangrijk punt.

Dit zijn gegevens aan de hand waarvan prioriteiten kunnen worden toegekend. Er is dan echter nog niet gekeken naar wat zich binnen zulke groepen afspeelt en ook de aanpak van de politie van deze problematiek binnen district 8 is nog niet in ogenschouw genomen.

4 GEBEURTENISSEN OP TEN KATEPLEIN

In het vorige hoofdstuk is het wijkteamgebied Oud-West geplaatst naast andere gebieden en is een vergelijking gemaakt met het aangrenzende district 6. In dit hoofdstuk zoomen we in op het Ten Kateplein, dat is de locatie die steeds werd genoemd in het aanlooptraject van dit onderzoek.

Het Ten Kateplein ligt in stadsdeel Oud-West. Het gebiedje waar het hier om draait is ingeklemd tussen de drukke Kinkerstraat met veel verkeer en winkels en aan de andere kant de Jacob van Lennepkade, waarachter zich op deze hoogte het terrein van het voormalige Wilhelmina Gasthuis bevindt. Een groot deel van de week is er markt op de Ten Katestraat. De bedrijvigheid die dat met zich meebrengt is te zien vanaf het plein. Winkeland publiek is op het plein echter niet veel te vinden, want behoudens een eetcafé zijn er geen middenstanders gevestigd.

Het plein is ongeveer vierkant en op alle vier hoeken komen één of twee straten uit. Het is een betegelde open ruimte met een paar bomen, speeltoestellen en banken. Aan de randen zijn muurtjes gemetseld die voorkomen dat er auto's geparkeerd kunnen worden. Om het plein staan merendeels goedkope huurwoningen die in de jaren '80 werden gebouwd. Aan de zuid-westzijde bevindt zich het bejaardenhuis De Klinker. Pal daarnaast is een overdekte doorgang waar zich vaak jongeren ophouden: een hangplek. In deze hoek van het plein loopt de Ten Katestraat door tot aan de Jacob van Lennepkade. Een loopbrug over het water vormt de verbinding naar het WG-terrein.

Waarom verdient (de jeugd van) dit plein de aandacht? Wat gebeurt er? Dat komt in beeld aan de hand van zowel gebeurtenissen in het verleden als voorvallen van recenter datum. Vervolgens gaat de aandacht uit naar de jeugdige daders die betrokken zijn bij vergrijpen. De laatste paragraaf biedt een bespreking van een aantal relevante punten.

4.1 Gebeurtenissen in het verleden

Om een idee te krijgen van wat er zich de afgelopen jaren heeft afgespeeld op het plein is gevraagd naar opvallende gebeurtenissen, die verband houden met overlast of criminaliteit van jongeren en waar de politie bijzondere aandacht aan heeft besteed. Onder de geïnterviewde politiemensen bevonden zich enkele personen die al een flink aantal jaren in het wijkteamgebied Oud-West werken of gewerkt hebben. Zij zijn in staat ontwikkelingen in de tijd te overzien en kunnen dus zulke vragen beantwoorden.

In 1995 is een deel van de jongens uit de omgeving van het Ten Kateplein actief geweest als zakkenrollers vanaf de hoek van Overtoom-1^e Constantijn Huygenslaan. Daar stapten zij op de tram en hebben vervolgens passagiers bestolen. De politie heeft daar op een bepaald moment tegen opgetreden door de jongens weg te jagen op die plek en daarbij zijn ook klappen gevallen. Acht tot tien jongens van het plein waren daar destijds bij betrokken.

Zomer 1999 liep de overlast op het Ten Kateplein zo hoog op dat de politie optrad. Een project 'Beneden Nul' was vooral repressief van aard. Doel was de jongeren direct aan te pakken en ze te verbaliseren. In korte tijd bleek die werkwijze zeer effectief. Ondanks dat anders was voorzien, duurde het project maar twee weken. Dat wil zeggen, de jongeren verdwenen heel snel van het plein en de overlast bleef achterwege. De jongens zijn in die periode, voor zover bekend, uitgeweken naar de omgeving van de Admiraal de Ruyterlaan, waar ze vaak het zwembad bezochten.

Een laatste grotere inspanning van de politie werd geleverd in zomer 2000 naar aanleiding van een aantal aanrandingen nabij het plein. Deze wordt hieronder, in paragraaf 4.4, nader besproken.

Opvallende gebeurtenissen wijken af van wat normaal is. Zij zeggen iets over de uitersten van het politiewerk ter plekke. Om inzicht te krijgen op reguliere gang van zaken kan beter gekeken worden naar wat gebeurt in een aaneengesloten periode.

4.2 Recente gebeurtenissen

Overlast en criminaliteit van het laatste anderhalf jaar op en rond het plein werden door de politie bijeengebracht in een dossier over het Ten Kateplein. Zeer waarschijnlijk zijn deze gebeurtenissen geen uitputtende verzameling van wat er in werkelijkheid heeft plaatsgevonden. De volgende chronologische opsomming geeft echter wel een duidelijk en recent beeld van wat de jeugd zoal doet. Per voorval wordt gemeld of de politie naar aanleiding van de melding/aangifte actie heeft ondernomen.

1. Hinder, Belletje trekken

28-2-1999. Een oudere vrouw is helemaal overstuur omdat zij wordt lastiggevallen en er bij haar aan de Jacob van Lennepkade steeds aangebeld wordt. MB zou een van de daders zijn. Actie: Er wordt met de jeugdige dader en met zijn ouders gesproken.

2. Ruzie op Ten Kateplein

Op 10-4-1999 ontstaat ruzie op het plein. Een man heeft zich zo geërgerd aan voetballende jongens dat hij er één een klap geeft. De politie wordt gebeld en dan blijkt dat de man die sloeg door andere bewoners als asociaal wordt gezien. Er worden al enige tijd pogingen in het werk gesteld om deze “familie Flodder” weg te krijgen.

Actie: Betrokkenen worden gehoord.

3. Baldadigheid

Op 27-9-1999 gooit een groepje jongens met stukken hout kastanjes uit een boom. Een stuk valt op een auto en maakt een deuk. Niemand heeft het gedaan, ze wijzen naar elkaar.

Actie: Jongens worden gehoord, maar ontkennen en wijzen naar elkaar.

4. Bedreiging op school

AAA (ook wel Mouse genoemd) bedreigt (schopt) jongen van 9 op school sinds eind 1999. De dader zegt dat de jongen nare dingen zegt over zijn moeder, maar dat blijkt verzonnen. De jongen is bang en durft het lange tijd niet aan zijn vader en de leerkracht te zeggen.

Actie: Ja, hele familie wordt aangemeld bij Raad voor de Kinderbescherming.

5. Overlast De Klinker

Op 3-5-2000 wordt gemeld dat 8-10 Marokkaanse jongens het hek van de binnenplaats van De Klinker geforceerd hebben en het dak hebben beklommen.

Actie: Nee.

6. Overlast Tollenstraat

30-5-2000 Een groep (adres Bilderdijkkade) voetbalt dagelijks op een binnenplaats aan de Tollenstraat die afgesloten hoort te zijn, maar kennelijk geforceerd wordt. Veel kabaal en schelden 's avonds.

Actie: Nee.

7. Overlast Anna Spenglerstraat

Op 1-6-2000 wordt gereageerd op een melding vanaf de Anna Spenglerstraat. Boze bewoners hebben ruzie met een groep van ongeveer 15 jongens van 8 tot 13 jaar. Snel groeit de groep tot zo'n 25 man. De bewoners zijn boos omdat de jongens hun flat binnenkomen, er vuil achterlaten en van alles vernielen.

Actie: Nee.

8. Overlast Tollenstraat

Een melding van 3-6-2000 van een bewoner die klaagt over hangjeugd in een portiek in de Tollenstraat. Al meer dan 2 jaar doen zich aanvaringen voor wanneer de jongens voetballen en ramen sneuvelen. Sloten worden vernield en lampen sneuvelen. Het gaat meestal om een stuk of 10 jongens in de leeftijd van 16-17 jaar. Volgens aangever wonen ze op de Bilderdijkkade.

Actie: Nee.

9. Straatroof

8-6-2000. Een meisje wordt op de Kinkerstraat achterna gezeten door een paar Marokkaanse jongens en vlucht met haar vriendin een filiaal van Zeeman binnen. De jongens bonzen op de ramen. Het meisje ontkomt door naar de woning van haar vader te gaan. Het andere meisje loopt ook snel naar huis, maar ze wordt ingehaald door twee van de Marokkaanse jongens, die haar een portiek in duwen. Haar gsm halen de jongens uit haar broekzak en ze willen het ding niet teruggeven. Ze maken zich uit de voeten. Het meisje weet de identiteit van een van de jongens te achterhalen, ze belt daar zelf over op. In het dossier staat echter niets over een vervolg, geen aanhouding.

Actie: Nee.

10. Geweld

9-6-2000. Als een man die in de keuken van De Klinker werkt het huis wil verlaten worden er door een groepje Marokkaanse jongens stenen en lege flessen naar hem gegooid.

Actie: Nee.

11. Diefstal

10-6-2000. Vijf Marokkaanse jongens van 15-16 jaar hebben een meisje haar gsm en tien gulden afgenomen. De gsm heeft ze weer terug. Slachtoffer en haar moeder melden het, maar ze willen geen aangifte doen.

Actie: Nee.

12. Aanranding

Op 11-6-2000, omstreeks 17.30 uur werd op de loopbrug over de Jacob van Lennepkade een meisje aangerand, mishandeld en bestolen door een groep jongens. Het meisje werd tegengehouden en op diverse plaatsen op haar lichaam betast en geknepen. Tevens kreeg zij een brandende sigaret in haar mond gedrukt. Als het gebeurt houdt ze zich groot, maar zodra ze weg is begint ze te huilen. Ze is erg bang om de jongens nog eens tegen te komen.

Als meteen aangifte wordt gedaan geeft de politie aan het wijkteam Oud-West door wat er is gebeurd. Een agent gaat naar de plaats waar het is voorgevallen nabij het Ten Kateplein en ziet daar een groep jongens. Op dat moment passeren twee vrouwen. De agent ziet dat de

genoemde groep Marokkaanse jongens de twee vrouwen in de gaten krijgt en in de richting van de beide vrouwen gaat. Opgewonden roepend loopt de groep op de vrouwen af en gaat om hen heen staan. Een van de jongens knijpt een vrouw in haar billen, maar wie het doet is niet vast te stellen. De vrouwen reageren geïrriteerd en lopen achteruit weg. De Marokkaanse jongens reageren hierop door achteruit te springen, hard te lachen en vervolgens weer achter de beide vrouwen aan te lopen. De agent spreekt de vrouwen aan en zo worden de jongens omstreeks 18.10 uur op heterdaad betrapt.

Uit de verklaringen van de aangehouden jongens blijkt dat een aantal zich schuldig heeft gemaakt aan meerdere aanrandingen, gepleegd op 11 juni 2000. Naast de twee genoemde gevallen, hebben zij die dag nog twee keer vrouwen aangerand: een groepje van 3 vrouwen en twee Marokkaanse meisjes. Daar is echter geen aangifte van gedaan.

Actie: Ja.

13. Overlast

12-6-2000. Telefonisch wordt gemeld dat er bij herhaling veel overlast is door een groep Marokkaanse jongens van 12-17 jaar oud. Ze drukken continu op de bel en schelden mensen uit. Deze groep komt van het Ten Kateplein. Een dag eerder was er een jongere groep die overlast veroorzaakte, of kende de groep meer jonge jongens.

Actie: Nee.

14. Mishandeling en afpersing

19-6-2000. Een Nederlandse jongen van 13 jaar staat in de McDonalds en wordt aangesproken door twee kleine Marokkaanse jongens. Zij willen geld hebben, maar de jongen reageert niet. Kort daarop komt een groepje van 8-9 Marokkaanse jongens binnen. Ze grijpen de jongen vast bij zijn haren en gaan zijn zakken na. Als ze zijn portemonnee dreigen te pakken rukt hij zich los. Een vrouw leidt hem mee naar buiten, maar even later wordt hij op straat weer door de twee jongetjes aangeklampt. Ze slaan en schoppen en krassen het slachtoffer. Hij krijgt te horen dat hij de volgende dag een tientje moet betalen.

Actie: Nee.

15. Diefstal in zwembad, mishandeling en bedreiging

Op 20-6-2000 zijn drie meisjes in het buitenbad van Jan van Galen Zwembad slachtoffer van diefstal. Zij zien een jongen lopen met een paar slippers dat ze zijn kwijtgeraakt en volgen hem. Vervolgens zien ze dat de ouders ook in een andere tas graaien en vertellen dat aan de badmeester. Twee jongens (A en AAA) worden door een meisje aangewezen. Ouders komen erachter dat ze verraden zijn en gaan een dag later op het schoolplein bij het meisje verhaal halen. Zij wordt tegen het hoofd geschopt en bedreigd. Ook als ze een week later op straat de jongens tegenkomt bedreigen ze haar. Het meisje is erg bang en durft niet meer alleen

naar school. Een leerkracht gaat met het meisje naar de school waar de dader (een van hen) op zit: de Joop Westerveel School. Daar kijkt ze naar foto's en herkent AAA ofwel Mouse. Actie: Familie AA wordt aangemeld bij Raad voor Kinderbescherming, tevens worden Nieuwe Perspectieven en Leerplichtambtenaar ingeschakeld.

16. Dreiging met nep pistool

Oudere broer MAA van 11 jaar heeft op 23-6-2000 op school gedreigd met een neppistool. Actie: Vooral naar aanleiding van wat AAA uithaalt is de familie aangemeld bij Raad voor de Kinderbescherming.

17. Overlast De Klinker

(Brief van directeur bejaardenhuis). Begin juli 2000 zijn er gesprekken geweest met 5 bewoners van het Bejaardenhuis De Klinker, gelegen aan het Ten Kateplein. Drie hebben serieuze klachten, twee zijn hardhorend en ondervinden minder last. Er wordt melding gemaakt van voortdurend geschreeuw, radiolawaai en herrie van brommers. Als het weer mooi is gebeurt dat dagelijks. Regelmatig komen ballen of stenen tegen de ramen, soms veroorzaakt dat schade. Eveneens regelmatig worden er brandjes gestookt. Bij twee personen werden brandende voorwerpen naar binnen gegooid toen ze afwezig waren. Men ziet voorts gebruik en/of verkoop van drugs, dat er over auto's gelopen wordt en het gebeurt dat het tuinhek van het bejaardenhuis wordt opengebroken.

De ouderen zeggen dat het om 4 tot 6 jongeren gaat met een leeftijd van ongeveer 15 jaar. Ze zijn bang want de jongens bedreigen en/of molesteren hen op straat. De jongens zouden ook zakkenrollen, dat is minstens drie bewoners van het huis al overkomen.

Actie: Nee.

18. Overlast door Motorfiets

Op 3-7-2000 rijden jongens op het Ten Kateplein met een motorfiets. Het kabaal veroorzaakt overlast. Een agent te voet ziet dat tank- en contactslot vernield zijn en stelt het voermiddel veilig. Jongens blijven onbekend.

Actie: Ja.

19. Straatroof

4-7-2000. 's Avonds om kwart voor tien wordt een 19-jarige vrouw op straat door drie jongens van haar gsm beroofd. Ze loopt over de Ten Katestraat langs de onderdoorgang waar ze Marokkaanse jongens ziet staan, die hebben haar vermoedelijk gevolgd tot in de Arie Biemondstraat. In het portiek van haar woning spreekt een Marokkaans jongen haar aan en geeft haar vrijwel meteen met de vuist een klap in het gezicht. Hij grijpt de gsm en wil zich per fiets uit de voeten maken met twee andere, kleinere Marokkaanse jongens. Het slachtoffer

loopt achter de dader aan en valt met een van de jongere jongens over een fiets van de daders. De daders ontkomen, de fiets blijft achter.

Actie: Ja.

20. Zakkenrollen

Aangifte van zakkenrollen wordt gedaan op 4-7-2000. Twee afzonderlijke gevallen beschrijft een oudere man uit De Klinker. Hij zag dat een man werd gerold en zelf werd hij ook bijna slachtoffer, maar hij kon weglopen. In beide gevallen ging het om Marokkaanse jongens van naar schatting 10-12 jaar.

Actie: Nee.

21. Diefstal motorfiets en bedreiging

5-7-2000. Na een melding van penetrante benzinelucht worden kelderboxen onderzocht. Er blijkt een box in gebruik te zijn genomen door onbekenden, de eigenaar weet er niets van. Er staan een fiets zonder framenummers en een deels gedemonteerde motorfiets. Onderzoek leert dat de motorfiets die dag is gemeld als gestolen van de Haarlemmerstraat.

Kort nadien komt op het bureau een telefoontje binnen dat een buurtbewoonster is bedreigd omdat zij de politie zou hebben gealarmeerd. Marokkaanse “vrienden van RV” maakten tegenover haar het vinger-langs-de-keel-gebaar.

Een andere vrouw belde het bureau. Op straat sprak zij reeds kort met de politie, maar onderbrak het gesprek “omdat de moeder van RdeV uit het raam hing”. Zij deed over de telefoon de mededeling dat zij ’s nachts regelmatig een witte bestelbus met een blonde bestuurder (RV?) in de straat zag. Daar werden bromfietsen mee vervoerd van of naar de kelderboxen.

Actie: Ja.

22. Ondeugdelijke auto

6-7-2000. Een agent merkt op dat een auto een versleten voorband heeft. De autobezitter is een Marokkaanse jongen die verhaal komt halen. Een aanwezige surveillant herkent bij die gelegenheid op het Ten Kateplein een jongen van het August Allebeeplein.

Actie: Ja.

4.3 Daders

Op het Ten Kateplein komen jongeren bijeen met een leeftijd van 9 tot ongeveer 25 jaar. In de documenten van de politie wordt het aantal personen dat het plein regelmatig bezoekt en tot deze ‘hangplek’ gerekend kan worden geschat op 28 jongeren. 21 wonen in Oud-West en 4 in De Baarsjes. Twee jongens staan op adressen elders ingeschreven.

Het merendeel van deze jongens is Marokkaans. Enkelen zijn Antilliaans en men treft er ook een paar Nederlandse jongens en Nederlandse meisjes. Er zijn twee Turkse jongens. Het gaat niet om één hechte groep. Dat ligt, gezien de leeftijdspreiding, ook niet erg voor de hand. Op basis van leeftijd zijn drie categorieën te onderscheiden.

8-13 jaar

Deze groep is vooral in beeld gekomen afgelopen zomer en de aanranding vormde het incident waarna de groep in kaart werd gebracht. Uit de verklaringen van de slachtoffers en een getuige en uit wat de jongens zelf zeggen blijkt dat de groep uit ongeveer 15 jongens bestaat. Deze jongens zijn woonachtig in de Kinkerbuurt, dat wil zeggen de omgeving van het Ten Kateplein, maar ook in de Witte de With- en de Mercatorbuurt. Opvallend is dat de groep steeds aangeeft elkaar te ontmoeten in de Kinkerstraat of op het Ten Kateplein. Een aantal jonge jongens blijkt dus de eigen wijk in het stadsdeel De Baarsjes te verlaten en gaat rottigheid uithalen in Oud-West. Zij passeren daarbij onder andere de natuurlijke barrière van de Kostverlorenkade. Al deze jongens zijn Marokkaans, maar bijna allemaal zijn ze in Nederland geboren.

13-16 jaar

Ook deze jongens zijn vrijwel allemaal in Nederland geboren, maar ze spreken niet goed Nederlands. De pleinwerker kent ze iets beter dan de jongste groep. Een prominente plaats wordt ingenomen door een Marokkaanse tweeling van 15 jaar AK en SK. Ze hebben een identiek strafblad met vier antecedenten: diefstal, openlijke geweldpleging, vernieling en bedreiging.

Jongens uit deze groep zijn opgegroeid tussen Marokkaanse jongens in de buurt, daar zijn ze gesocialiseerd. Ze hebben een lage opleiding, in de meeste gevallen LTS/VBO. Hun ouders bemoeien zich niet met wat de jongens uitvoeren op straat. Ze zijn geen lid van een sportclub of iets dergelijks.

17-25 jaar

Er is een oude kern van 8 tot 10 jongens, zeggen de respondenten. Twee personen springen eruit: een Nederlandse jongeman RV van 21 jaar en een Marokkaanse jongeman RB van 27 jaar. Zij zijn oude bekenden van de politie en hebben allebei een flink strafblad van respectievelijk 17 en 15 delicten. Het merendeel geldt diefstal (sr 311), soms met geweld (sr 312). Sommige politiemensen kennen deze jongemannen goed. Men houdt hen in de gaten. Ze hebben als regel niet veel goeds in de zin, is de opvatting.

Uit X-pol blijkt dat diverse bij de groep betrokken jongens uit gezinnen komen waarbij leden van deze gezinnen meerdere malen met de politie in aanraking zijn geweest. Het betreft hier zaken als zakkenrollerij, bedreigingen, diefstallen en problemen in de gezinssituatie.

De respondenten bevestigen het beeld van gezinsproblematiek. Met enkele gezinnen hebben individuele politiemensen in de loop der tijd contact gehad. Deze contacten betreffen Nederlandse gezinnen. Pogingen om Marokkaanse ouders te benaderen verliepen aanmerkelijk moeilijker.

Eén Marokkaans gezin werd aangemeld bij de Raad voor de Kinderbescherming omdat twee nog erg jonge jongens zorgwekkend gedrag bleken te vertonen. De jongste, van negen jaar, is een ‘bekende’ van de politie en op school zijn allebei de jongens niet te handhaven. De directie van de school stelt voor dat deze broertjes naar een ZMOK school gaan. De ouders weigerden dat.

4.4 Bespreking

Een aantal aspecten kan worden uitgelicht.

Gangbare delicten

Wat er op het Ten Kateplein gebeurt vindt ook elders plaats.

Van overlast is op veel plaatsen sprake en ook zakkenrollen, straatroof, diefstal en bedreiging komt men bepaald niet alleen bij dit plein tegen.

De aanrandingen lijken misschien van een andere categorie, maar ook die passen in het tijdsbeeld. Ook op andere plaatsen blijken jongens hun handen niet thuis te kunnen houden, wat op zich natuurlijk zorgwekkend is. In nogal wat zwembaden her en der in het land heeft men te stellen met veelal Marokkaanse jongens die meisjes lastigvallen. In het grote, tropische zwemparadijs van het Wassenaarse Duinrel heeft men bijvoorbeeld een tijd lang het gescheiden zwemmen voor jongens en meisjes ingesteld. In Den Haag is door de politie een project opgestart dat deze problematiek aan de kaak stelt.

Slachtoffers en modus operandi

Als gekeken wordt naar de modus operandi en de slachtoffers valt op dat de daders veelal kleine jongens zijn die aftasten hoe ver ze kunnen gaan en daarbij, in hun eigen ogen, niet te veel risico nemen.

Van de delicten waarbij daders en slachtoffer rechtstreeks met elkaar in contact komen blijken de slachtoffers bijna steeds meisjes, vrouwen of ouderen te zijn. In veel gevallen blijken de daders gezamenlijk in een groep op te treden. Daders van een aantal van de *face to face*-delicten zijn jongens van een jaar of 12. Voor hun betekent de selectie van slachtoffers dat de kans op doeltreffend verzet of op ‘klappen’ beperkt blijft.

Dit aftasten komt overeen met eerdere onderzoeksbevindingen (Van Gemert 1998).

Bedreiging

Een ander punt is bedreiging en dat werd ook opgetekend in ‘Groep op de hoek’.

De daders zijn regelmatige bezoekers van het plein. Te verwachten is dat zij dus makkelijk aangehouden kunnen worden. De bewoners van het bejaardenhuis zien de jongens bijvoorbeeld in bepaalde perioden dagelijks voor hun ramen staan. Een reden dat zij lang niet altijd geconfronteerd worden met consequenties van hun overlastgevend of crimineel gedrag is dat zij dat gedrag vergezeld laten gaan van bedreigingen. Degene die zegt de politie te bellen wordt in woord en gebaar duidelijk gemaakt dat zoiets gewroken zal worden. Diverse keren werd dat genoteerd. Soms wordt de daad bij het woord gevoegd, zoals bleek toen de keukenhulp van het bejaardenhuis werd bekogeld met flessen en stenen.

Gangmakers

Bepaalde jongens nemen het voortouw. Uit de verzamelde gegevens is af te leiden dat de aanwezigheid van enkele individuen van invloed is op negatieve ontwikkelingen. Dat is geen opzienbarend gegeven, want het werd al eerder gemeld. Bijvoorbeeld bij de groep uit Oost in ‘De Groep op de Hoek’ is dit ook opgetekend. Enkele jongens, die een grote mond hadden, bedreigden andere groepsleden en buurtbewoners. Af en toe vallen ook echt klappen. Doordat anderen hen niets in de weg (durven te) leggen bepalen zij de grenzen van het gedrag.

Verschil met deze gangmakers uit Oost is echter dat degenen die rond het Ten Kateplein die rol speelden een stuk ouder bleken te zijn of juist heel jong. De Nederlandse RV is 21 jaar en een senior in vergelijking met de jongens die hij bij zijn criminele handel betreft. Het andere uiterste is de pas 9 jaar oude AAA ofwel ‘Mouse’ die bij veel overlastsituaties betrokken blijkt en ook deelnam aan de aanranding en de gebeurtenissen van het zwembad. Zo jong als hij is deelt hij klappen uit aan het meisje dat hem in het zwembad verraadde en hij schopte vaak een jongen die hij op school intimideerde.

Mobiliteit

Jongeren verplaatsen zich tussen verschillende locaties die voor hen aantrekkelijk zijn. Pleinen hebben een eigen karakter dat grotendeels bepaald wordt door de personen die er rondhangen en door hun bezigheden. Dat maakt een plein voor jongeren meer of minder aantrekkelijk. Rottigheid of de manier waarop men er voetbalt wordt bijvoorbeeld niet door iedereen gewaardeerd. De wat oudere jongens kennen diverse pleinen in dit deel van de stad en zij gaan daarheen waar het hun het best bevalt. Op sommige plekken vinden veel jongeren het prettig vertoeven, op andere treft men een select gezelschap, aldus de geïnterviewde pleinwerker. Hij ziet dezelfde gezichten op verschillende locaties.

Jongens van elders, naar verluidt uit West, komen regelmatig naar de inloop van buurthuis Bellamy. Dat is niet helemaal de bedoeling, maar zo gaat het. De huiswerkklass in het buurt-

huis is meer voor de jeugd van de eigen wijk, want daarvoor moeten ze geregistreerd staan. Dat zegt een respondent die er werkzaam is.

Van jongens met een wat hogere leeftijd is te verwachten dat ze meer mobiel zijn dan de jongsten. Zij hebben brommers en kennen elkaar bijvoorbeeld van de scholen waar ze op zitten (geen buurtscholen). Ze hebben mobiele telefoons en staan met elkaar in contact. Zij gaan uit in het centrum en hebben een bredere horizon dan de jongere categorie. Deze laatste zijn dus waarschijnlijk minder mobiel vanwege het feit dat ze zich vooral te voet verplaatsen. Het ligt voor de hand dat zij zich ophouden op plaatsen waar ze in de buurt wonen en waar ze dus min of meer een eigen stek hebben. Toch blijkt dat juist bij de aanrandingen een aantal jonge jongens van buiten de wijk is betrokken. Dat valt op en is op basis van de verzamelde gegevens niet te verklaren.

Als jongens van elders het Ten Kateplein aantrekkelijk vinden zullen zij naar die plek komen, dat veronderstellen verschillende respondenten. Op basis van het hier verzamelde materiaal blijkt echter weinig sprake van rechtstreekse invloed op overlast en crimineel gedrag rond het plein door jongeren van buiten. Voor de aanrandingen-zaak geldt dat wel en er is een min of meer losse vermelding van het feit dat een surveillant een jongen uit West herkende op het plein.

Met andere woorden, het zou zo kunnen dat jongens mobiel zijn en vanuit andere wijken naar het Ten Kateplein komen en er regels overtreden, maar vooralsnog is dat niet stevig onderbouwd.

Daarnaast zijn er geen aanwijzingen gevonden dat groepen territoria claimen, dat ze een eigen plek hebben waar ze actief buitenstaanders weren. Dat zou de mobiliteit kunnen beperken. *Turf gangs* of *barrio gangs* uit Amerika, die het als een belangrijke taak zien om de *hood* te beschermen en vermeende vijanden te weren, kennen geen evenknie in de Amsterdamse setting met hoofdzakelijk Marokkaanse jongens.

5 AANPAK EN AANDACHT

In dit hoofdstuk komt ter sprake op welke manier de politie problemen met jeugdgroepen aanpakt. We gaan in op de structuur van waaruit dat gebeurt en daarnaast vragen we ons af hoe groot de inspanningen zijn. Vooral de laatste vraag zegt iets over prioritering.

5.1 District 8

Welke activiteiten worden ondernomen om de problemen rond groepen in Oud-West het hoofd te bieden? Naast de reguliere inzet van de wijkteampolitie, worden ook meer specifieke inspanningen geleverd. Een bespreking van activiteiten moet niet stoppen bij de aard, maar tevens moet aan bod komen wat de omvang of de intensiteit ervan is. Veel van het reguliere politiewerk kan als bekend worden verondersteld en hoeft niet apart besproken te worden.

In district 8 bestaat het JEC, het Jeugd En Criminaliteitsteam. Met het verdwijnen van Jeugd- en Zeden politie is expertise rond jeugd versnipperd geraakt. In diverse corpsen worden nieuwe structuren ingevoerd om de zaak om te keren en te komen van versnippering tot bundeling. JEC is daarvan een voorbeeld. Zaken die jeugd aangaan worden in het algemeen daar opgepakt. Zo worden door dit team aanhoudingen afgehandeld van minderjarigen. Dat gebeurt analoog aan de wijze waarop in het zesde district het Tienerteam opereert, wat vanuit een gelijke behoefte in het leven is geroepen.

Het JEC maakt onderdeel uit van divers overleg, zowel binnen de politieorganisatie als zowel erbuiten.

Extern zijn er contacten met: netwerken jeugd en jongeren per stadsdeel; Bureau Jeugdzorg; Raad voor de Kinderbescherming; Halt; Keerpunt; Nieuwe Perspectieven; Stichting Welzijn per stadsdeel; Justitie; Bestuur; Regie- en stuurgroepen en overigen.

Intern bestaat overleg met: Jeugdprofessionals van de wijkteam; Jeugdnetwerken per wijkteam; Buurtregie per wijkteam; Wijkteamchefs; Districtmanagement en Districtchef; Regioproject Jeugd.

Er bestaat tussen JEC en het Tienerteam van de twee districten een zogenaamde uitwisseling pleegplaats-woonplaats, wat inhoudt dat jeugdige ouders afgehandeld worden binnen het district waar ze wonen, ook al pleegden ze een vergrijp in het andere district. In District 8 kreeg men tot nog toe 30 zaken uit district 6, andersom zijn dat er minder. Op termijn zal een dergelijke uitwisseling waarschijnlijk ook worden opgezet met andere districten. Gezien de geografische

ligging (zie hoofdstuk 3) en de bewegingen van de jeugd ligt een uitwisseling tussen deze beide districten voor de hand.

Het JEC volgt behalve individuele zaken ook bredere ontwikkelingen van de jeugdcriminaliteit en waar dat nodig wordt geacht tracht men erop in te spelen. Men is bezorgd over de ontwikkelingen rond jeugdgroepen, in het bijzonder is men bezorgd over de deelname van Marokkaanse jongeren aan zulke groepen.

De activiteiten van het Amazone team waren voor een groot deel gericht op problematische groepen bestaande uit Marokkaanse jongeren. Ook in district 6 heeft men de afgelopen jaren, deels in het verlengde van Amazone, aandacht besteed aan deze problematiek. District 6 heeft om deze reden een voorbeeldfunctie voor het achtste district.

Het Amazone team heeft, in afgeslankte vorm, in district 6 een doorstart gekregen. Er zijn plannen om ook een dergelijk team in het achtste district op te richten.

Een andere werkwijze die is ontwikkeld in district 6 is de jeugdsurveillance. Interne evaluatie leverde een positief oordeel op en daarmee rijst de gedachte ook of dit onderdeel te exporteren naar andere districten.

In district 8 heeft men een aantal bestaande jeugdgroepen in kaart gebracht. In Bos en Lommer en Westerpark kent men tenminste een deel van de hangplekken en de leden van de groepen zijn met naam en toenaam bekend. Binnen wijkteamgebied Oud-West bestaan ook groepen, maar die werden niet op gelijke manier gedocumenteerd. Men kent een aantal individuen, maar er bestaat niet echt een 'totaalplaatje'. De gebeurtenissen in zomer 2000, die in het vorige hoofdstuk ter sprake kwamen en waarbij vooral de aanrandingen aandacht trokken, hebben die lacune aan het licht gebracht. Er lijkt van alles te gebeuren, maar men heeft er maar ten dele kijk op. Vanuit het JEC is de focus van de aandacht nu gericht op ontwikkelingen in Oud-West.

5.2 Oud-West

Bij de 23 gebeurtenissen die in het vorige hoofdstuk werden beschreven werd lang niet altijd actie ondernomen. Later, nadat men gealarmeerd was door de aanrandingen, wordt meestal wel iets gedaan. Op een aantal signalen wordt met terugwerkende kracht gereageerd. Dat neemt niet weg dat te zien is dat bij een flink deel (ongeveer de helft) van de gevallen omtrent hinder, overlast of crimineel gedrag van de jongeren rond het Ten Kateplein geen actie werd ondernomen. Dit zegt iets over de afhandeling van dit soort meldingen bij wijkteam Oud-West. Die heeft geen hoge prioriteit.

Een andere mogelijkheid om te bezien hoe het wijkteam de problematiek opneemt is door bepaalde functies tegen het licht te houden. Binnen het wijkteam is een aantal politiemensen

werkzaam van wie verwacht kan worden, dat ze zich uit hoofde van hun functie in het bijzonder bezig houden met problematische jeugdgroepen: de professional jeugd, de projectleider jeugd en de buurtregisseur.

Er is voor dit specifieke deel van de wijk (nog) geen buurtregisseur en er is evenmin een professional jeugd. Dat wil zeggen, er was drie maanden een persoon die de functie bekleedde, maar zij legde de taak weer neer. Sindsdien bestaat er een vacature. Ten slotte blijkt dat de projectleider jeugd zoveel werk heeft dat voor de invulling van het taakaccent jeugd, naar zijn eigen zeggen niet meer dan enkele procenten van zijn tijd beschikbaar zijn.

In het verleden hebben deze functies niet altijd bestaan. Daarmee is niet gezegd dat de taken die eraan verbonden zijn niet werden uitgevoerd. Tijdens het onderzoek is met twee leden van het wijkteam gesproken die tenminste een deel van de jongeren op het plein van nabij kennen. Zij bleken in verschillende periodes intensief de jeugd van het plein te hebben gevolgd en kenden de jongens met naam en toenaam. Op een dergelijke intensieve manier wordt de groep op het Ten Kateplein niet meer gevolgd. In de laatste jaren blijkt de aandacht te zijn afgenomen.

Op enkele momenten is er door de politie een grotere inspanning geleverd (zie vorige hoofdstuk). Die operaties waren misschien te succesvol, in de zin dat er meteen heel veel veranderde. Bij het project ‘Beneden Nul’ van zomer 1999 bleek men zo voortvarend te werk te gaan dat de situatie sneller veranderde dan men verwacht had. Aan het problematische gedrag van jongeren kwam zeer snel een eind, de jongeren verdwenen zelfs buiten beeld. Daaruit hoeft niet te worden afgeleid dat de signalen niet voldoende ernstig waren. Mogelijk is wel dat hier te zwaar geschut werd ingezet. Met de repressieve aanpak verdwijnt de onmiddellijke overlast, maar aan de oorzaken ervan wordt weinig of niets gedaan. Op de lange termijn kan blijken dat niet korte klappen, maar met lange halen meer baat bieden.

5.3 Ten Kateplein

Na de gebeurtenissen in de zomer van 2000 werd aan de bel getrokken. Vanuit het JEC is het voorstel gekomen om op projectbasis de overlast, de criminaliteit en de sociale problematiek rond het plein aan te pakken. Het voorstel is in juni geschreven en draagt de naam ‘Op Maat’. Het heeft een integrale *doelstelling*.

- Wegnemen onveiligheidsgevoelens.
- Bestrijden en preventie van overlast en criminaliteit.
- Bestrijden en preventie van zedenmisdrijven.
- Sociaal-pedagogisch traject voor daders en hun ouders.

De voorgestelde aanpak kent verschillende *onderdelen*.

- Repressie, *korte termijn*

Een team zal zich in eerste instantie bezighouden met het oplossen van de aanranding-zaken. Vervolgens zal gewerkt worden aan het oplossen van overige straatcriminaliteit. Dit alles in overleg met het OM.

- Zorg, *korte en middenlange termijn*

Betrekken van hulpverleningsinstanties, zowel op daders als op slachtoffers gericht.

- Algemene nazorg, *lange termijn*

De deelgemeente zou regie moeten nemen bij inspanningen die gericht zijn op normalisering van contacten met ouders, (overige) bewoners, scholen, jeugd en hanggroepen op straat.

- Opbouwen van overleg zowel intern als extern, *lange termijn*.

Het is duidelijk dat dit voorstel is ingegeven door de gebeurtenissen uit de zomer. Dat neemt niet weg dat er ook een aantal stappen worden omschreven die verder gaan dan een directe reactie op wat toen is voorgevallen. Daarnaast zouden bepaalde inspanningen sowieso geleverd gaan worden. Toezicht van surveillanten is min of meer vanzelfsprekend en hetzelfde geldt in principe voor een adequate reactie op nieuwe overlast en crimineel gedrag, wanneer dat nodig zou blijken.

De aanrandingzaken zijn afgehandeld. Daders en slachtoffers hebben aandacht gekregen. Gezien het feit dat het in dit onderzoek gaat om de aanpak van problematische groepen zijn de individuele trajecten niet het meest interessant.

Er is overleg gekomen, wat naar zeggen van de respondenten goed functioneert. Men bespreekt cases en heeft daarbij een manier gevonden om de privacy van personen niet in gevaar te brengen. Het OM ontbreekt en als het er op aankomt kunnen daarom niet altijd knopen worden doorgehakt.

Bij het onderdeel van de nazorg op langere termijn staan we langer stil.

5.4 Sociale samenhang

In 'De Groep op de Hoek' is opgetekend dat wrijving tussen buurtbewoners en jeugdgroepen kan toenemen als gevolg van misverstanden en wederzijds onbegrip. Wrijving tussen bewoners en jeugd moet worden weggenomen, al dan niet met tussenkomst van de politie. Wanneer de frustraties echter oplopen kan dat zijn weerslag hebben op de sociale cohesie in een buurt. Bewoners die klagen maar menen geen gehoor te vinden bij de politie raken verbitterd en zijn moeilijk nog tot positieve actie te bewegen. Meldingen en aangiftes blijven achterwege, waardoor de politie met lege handen staat.

Dit scenario kan opdoemen in Oud-West, mede omdat deze wijk bepaalde kenmerken heeft die als risicofactoren gezien kunnen worden.

Volgens een aantal respondenten laten buurtbewoners zich moeilijk mobiliseren. De buurtbewoners zijn passief, ze doen niks. Er is weinig betrokkenheid, weinig sociale controle. Dat past bij de bevolkingssamenstelling van de wijk. De wijk kent namelijk relatief veel kleine huishoudens met tweeverdieners. Het is een bekend gegeven dat deze bewoners zich minder bekommeren om hun woonomgeving dan ouders van gezinnen. De laatste bemoeien zich meer met wat op straat gebeurt, studenten doen dat bijvoorbeeld in veel mindere mate.

Daarnaast telt ook de directe omgeving van het Ten Kateplein. Er zijn op het plein namelijk geen winkels. Dat kan van belang zijn, want winkeliers zijn vaak heel strijdbaar. Zij zijn direct gedupeerd, meer nog dan de bewoners, wanneer een groep overlast veroorzaakt. Zij trekken zich niet terug achter de geraniums, maar ze komen op voor hun nering. Die kracht kan niet worden aangeboord.

Voorts schetsen de respondenten een beeld van gezinsproblematiek. Met enkele gezinnen hebben individuele politiemensen in de loop der tijd contact gehad. Hoewel het niet verwonderlijk is, is het belangrijk om op te merken dat deze contacten Nederlandse gezinnen betreffen.

Pogingen om Marokkaanse ouders te benaderen verliepen aanmerkelijk moeilijker. Er bestaat geen Marokkaanse vereniging waarbij aansluiting is gevonden.

Het sociale cement in de buurt lijkt gebrekkig. Een traject dat gericht is op versterken van de sociale samenhang in de buurt, zal waarschijnlijk een moeizaam verloop kennen. Dat neemt niet weg dat het zeer wenselijk is. Het feit dat vooralsnog een buurtregisseur ontbreekt komt juist in deze context niet erg gelegen.

6 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

A Conclusies

1 Bronnen

Het schrijven van dit rapport kende obstakels. Dat heeft te maken met het feit dat onduidelijk is in hoeverre het verzamelde materiaal, wetenschappelijk gezien, betrouwbaar is. Dit betekent niet dat geïnterviewden niet te goeder trouw waren of dat de data op papier onjuist zouden zijn. Vraag is meer in hoeverre ze op elkaar aansluiten. Toetsing dus en wel bij voorkeur vanuit verschillende bronnen.

Zo is in dit onderzoek ook geprobeerd om uitspraken van respondenten te toetsen aan die van anderen en aan gegevens uit andere bronnen. Het naast elkaar plaatsen van wat mensen zeggen is effectief wanneer het gaat om eenduidige gegevens als bijvoorbeeld leeftijd of sekse. In de gevoerde gesprekken ging het echter om andersoortige data. Er is gevraagd wat er gaande is in Oud-West (de groep, de delicten), hoe ernstig dat is en wat de politie daaraan doet of zou moeten doen. Hier gaat het dus niet om achterhalen van exacte waarden, maar om opvattingen en interpretaties die aan betekenis winnen wanneer ze gerelateerd worden aan harde gegevens. Ze kunnen natuurlijk ook door cijfers gelogenstraft worden¹. Die koppeling bleek problematisch, want de harde gegevens zijn vaak niet aanwezig.

In het onderzoek voor ‘De Groep op de Hoek’ is veel geput uit processen verbaal. In het voorliggende onderzoek was toegezegd dat analisten een studie zouden maken van een reeks delicten rond het Ten Kateplein. Dat was belangrijk, want een van de eerdere conclusies was dat het beeld van de meeste groepen schemerig blijft omdat het uitzonderingsgevallen zijn waarin iets substantieels over groepen te vinden is in dossiers.

Die studie is niet uitgevoerd. Er waren andere klussen die voorrang kregen. Daarmee is voor dit onderzoek een goede mogelijkheid om data te toetsen verloren gegaan. Van de andere kant is dit achterwege blijven op zichzelf ook een gegeven. Het maakt duidelijk dat problematische jeugdgroepen een lage prioriteit wordt toegekend.

¹ Een voorbeeld uit projectplan Amazone D6 en D8 (pagina 1): “Binnen district 8 bestaat de bevolking - en voornamelijk de minderjarigen hierin - voor een groot deel uit mensen van Marokkaanse afkomst”. Op deze bewering is wel wat af te dingen. Marokkanen zijn in District 8 niet oververtegenwoordigd, zie de figuren in hoofdstuk 3.

2 District en wijk

In district 8 wonen (zowel procentueel als absoluut) minder jongeren, minder allochtonen en minder Marokkanen dan in district 6. Binnen district 8 blijkt dat juist het gebied dat in dit onderzoek centraal staat, te weten wijkteamgebied Oud-West, minder jeugd, minder allochtonen en minder Marokkanen binnen de grenzen heeft dan de twee andere wijkteamgebieden van het district. Uitgaande van het idee dat jongeren criminele activiteiten ontplooiën nabij de plaats waar ze wonen, zou verwacht kunnen worden dat het onderzoeksgebied relatief weinig hinder, overlast of criminaliteit ondervindt. Dat strookt met de gegevens van het bevolkingsonderzoek. Daarin is te zien dat overlast door jeugdgroepen in Oud-West minder dan in andere wijken gezien wordt als een probleem waar de politie dringend iets aan moet doen.

De politie heeft beperkte middelen tot haar beschikking; tijd, geld en mankracht zijn schaars. Uitgaande van het beeld dat ontstaat uit de gegevens over en van de bevolking, is het dus te verdedigen dat aan ‘jeugd’ in Oud-West een lagere prioriteit wordt toegekend dan in West. Consequentie zou kunnen zijn dat problematische groepen als die rond het Ten Kateplein beperkt aandacht krijgen.

3 Gebeurtenissen op het Ten Kateplein

Toch wordt er aan de bel getrokken, want een aantal incidenten heeft de aandacht getrokken en sommigen zien een dreigende toekomst. Dit kan samenhangen met mobiliteit. Het is mogelijk dat jongeren uit andere delen van de stad zich misdragen in het onderzoeksgebied. Ondervraagden wijzen vooral op jongeren uit Amsterdam-West (district 6) die naar Oud-West komen. De mate waarin dat gebeurt was op basis van beschikbare gegevens niet vast te stellen.

De jongeren die rond het Ten Kateplein te vinden zijn vallen uiteen in verschillende leeftijdsgroepen. De delicten van de kleineren, vooral de aanrandingen, vallen op. Bij deze delicten, maar ook bij een aantal andere is te zien dat de jongens slachtoffers kiezen die ze makkelijk de baas kunnen: meisjes, vrouwen, ouderen of eenlingen die ze als groep benaderen.

De oudere jongens op het plein trokken minder de aandacht, tenminste in de zomer van 2000. Wel is erop gewezen door respondenten dat zij de jongeren de criminaliteit in dreigen te trekken. Harde aanwijzingen daarvoor zijn spaarzaam.

4 De aanpak

Als respondenten op de man af wordt gevraagd hoe het staat met de jeugd in D8, dan is er geen één die meent dat de nood zeer hoog is. Wel zijn sommigen van mening dat de toekomst bedreigingen kent, tenzij er dingen veranderen.

Aanpak van de problemen rond het plein kan slechts plaatsvinden binnen de grenzen van beschikbare tijd, geld en mankracht. Dat is een kwestie van prioritering. Kijkend naar wijkteam Oud-West kunnen daarover uitspraken gedaan worden.

Te zien is dat bij meldingen die betrekking hebben op de problematiek rond het plein in niet meer dan de helft van de gevallen actie wordt ondernomen.

Ook kan worden vastgesteld dat functies die betrekking hebben op de jeugd op problematiek op pleinen (professional, projectleider jeugd, buurtregisseur) niet of gebrekkig worden ingevuld.

Zoals reeds gezegd, het achterwege blijven van de studie der misdaadanalisten duidt eveneens op een geringe prioriteit van 'jeugd'.

B Aanbevelingen

1 Prioriteit

Bekend is dat de politie moet roeien met de riemen die zij heeft. Een beschouwing van politiewerk is niet zinvol als niet gewezen wordt op schaarste. Er is meer te doen dan gedaan kan worden. Prioritering gebeurt aan de hand van diverse criteria. Bij keuzes zijn altijd voor- en tegenargumenten aan te voeren.

Ook bij de problematiek die in dit rapport uit de doeken wordt gedaan draait het om schaarste en met het stellen van prioriteiten. Is het probleem van jeugdgroepen in Oud-West zo serieus dat het een specifieke aanpak verlangt? Moeten er extra kosten voor gemaakt worden? Heeft het consequenties voor inzet van mankracht? Het spreekt voor zich dat niet alleen de omvang van de inspanningen (het beschikbare geld, de beschikbare mankracht) telt, maar dat ook *wat* men doet kritisch gezien moet worden.

In feite is de aanpak van problematische groepen vooralsnog weinig systematisch en eigenlijk nauwelijks gericht op groepen. Veeleer draait het om vindplaatsen, of beter nog: om de overlast en criminaliteit die men er aantreft. In populaire termen: de aandacht gaat uit naar de *achterkant* van het probleem, naar het zichtbare resultaat. De oorzaken van de problemen, de *voorkant*, om die aan te pakken is geen tijd beschikbaar. Dat komt op het bord van ande-

ren te liggen. Omdat de politie werkt met wijkteams die hun voelhoorns en ankers in de wijk hebben, is dat een niet erg bevredigend idee.

- *Wanneer de politie zegt problematische jeugdgroepen prioriteit te geven, dan moet er meer en meer serieuze aandacht aan worden besteed dan nu het geval is.*

2 Contact met groepen

Op verschillende plaatsen in de stad zijn jeugdgroepen de veroorzakers van hinder, overlast of criminaliteit. Als wordt ingegrepen door de politie gebeurt dat niet altijd succesvol. Deels komt dat omdat acties onvoldoende doordacht zijn.

Uiteraard verdienen sommige criminele activiteiten een repressief optreden en moet niet getalmd worden. In andere gevallen is echter sprake van hinder of overlast en kan een te hard optreden de vlam in de pan doen slaan.

Jongeren op een hangplek houden vaak elkaar goed in de gaten. Ze willen niet afgaan voor hun leeftijdsgenoten. Contact met de politie is bij uitstek een moment om te laten zien uit welk hout je gesneden bent. Wanneer een auto komt aangereden en agenten met onbekende gezichten stormen naar buiten, dan stroomt de adrenaline bij zowel agenten als jongeren. In die situatie kom je niet tot een vergelijk, maar worden juist stellingen betrokken. De jongens zien het als een bewijs van verstoorde verhoudingen en voor hen kan het een opmaat zijn voor volgende ontmoetingen die kunnen escaleren.

Door gebrek aan tijd en mankracht is de geschetste manier van optreden op sommige plaatsen toch standaard. Er is geen direct contact met de groep, men kent hen slechts als een verzameling lastpakken die af en toe om een pittige confrontatie vragen. Spierballenvertoon van de politie sluit naadloos aan bij macho gedragscodes die men kan vinden onder de hedendaagse jeugd. Krachtmetingen zijn echter niet de weg om constructief contact met groepen op te bouwen.

Een directe relatie tussen de groep en de politie is belangrijk. De aanpak van groepen vraagt om een goede **communicatie**, om communicatief sterke personen. Iedereen die wel eens een groep dwarse pubers in een buurthuis heeft meegemaakt, weet dat omgaan met groepen anders en vaak veel lastiger is dan het omgaan met de afzonderlijke individuen.

Men moet zich afvragen met wie men te maken heeft en wat hun wensen zijn. Dat heeft natuurlijk veel te maken met de samenstelling van de groep. Gezien het feit dat groepen kunnen veranderen, zowel qua samenstelling als qua bezigheden, is continue informatieverzameling

belangrijk. Een eenmalige inventarisatie kan snel achterhaald blijken. **Kennis** is voorwaarde voor succes.

- *Communicatie en kennis zijn vitale bouwstenen van een aanpak van jeugdgroepen.*

3 Buurt en bewoners

Hanggroepen krijgen gemakkelijk een slecht imago. Lawaai en vernielingen kunnen daar debet aan zijn. Binnen buurten keren bewoners zich tegen zulk gedrag en aanwezigheid van de groep ziet men als onwenselijk. Als de bewoners zich tegen de groep keren is dat een slechte voedingsbodem voor verdere stappen. Net zo goed als jongeren gevoelig zijn voor de manier waarop de politie hen benaderd zijn ze ook alert op de wijze waarop buurtbewoners een hanggroep tegemoet treden. Gevoelens van onveiligheid kunnen de toon bepalen. Is die verwijtend of beschuldigend, dan kan met een grote mond geantwoord worden. De volgende stap zijn **dreigementen** en het effect daarvan moet niet worden onderschat.

Bewoners zoeken in eerste instantie steun bij de politie, maar als het probleem niet adequaat wordt aangepakt verliezen zij vertrouwen in de sterke arm. Aangiften lopen terug en groepsleden kunnen steeds meer greep op de buurt krijgen.

Zulke situaties zijn het gevolg van een aaneenschakeling van gebeurtenissen. Als dat enigszins mogelijk is moet de politie zich niet pas mengen wanneer de spanning al hoog is opgelopen. Dan zijn makkelijke oplossingen niet meer voor handen.

Het is raadzaam de verschillende partijen bij elkaar te brengen en **draagvlak** te scheppen voor een voorstel. Gaat een oplossing in de richting van een voorziening, bijvoorbeeld een ontmoetingsplek, dan is het goed dat alle betrokkenen zich realiseren dat groepsleden (meestal) ook wijkbewoners zijn. Ook zij kunnen legitiem aanspraak maken op gebruik van de openbare ruimte.

- *Is er wrijving tussen groep en bewoners, probeer dan tijdig te interveniëren. Betrek beide partijen bij een oplossing.*

C Vervolg

De politie in Oud-West ondernam geen stappen, in ieder geval niet voor zomer 2000, om bij de aanpak van jeugdgroepen met bewoners en groepsleden samen te werken. Contact met de Marokkaanse gemeenschap is bijvoorbeeld minimaal. Wat de groep aangaat, leek er in het verleden meer contact te hebben bestaan tussen jongeren en politie. Met een actieve buurtregisseur moet op dit punt veel winst te boeken zijn.

Mede als gevolg van het ontbreken van een samenwerking zijn in dit onderzoek de jongeren en de buurtbewoners niet gehoord. De onderzoeksopdracht voorzag daarin niet. In een volgend onderzoek voor de Regiopolitie Amsterdam-Amstelland dat gericht is op groepen in De Pijp en in Noord zullen groepsleden en buurtbewoners wel aan het woord worden gelaten.

BIJLAGE 1:

Tabel 2: Bevolkingsaantallen in leeftijdsgroepen van Amsterdam, een aantal deelgemeenten en corresponderende politiedistricten (%).

Bevolking 1999		District 6				District 8				
Leeftijd	A'dam	Baarsjes	Osdorp	Geuz/Slo m	Oveld/SI v	Totaal D6	Oud-West	Westerpar k	Bos & Lom	Totaal D8
0-4	42789 (5.8%)	6.3%	6.7%	6.8%	7.1%	10625 (6.8%)	4.4%	5.8%	6.8%	5697 (5.9%)
5-19	105497 (14.5 %)	12.5%	17.7%	19.3%	19.2%	27273 (17.4%)	9.2%	11.4%	16.4%	12369 (12.8%)
20-34	213148 (29.3%)	38,9%	22.3%	21.9%	22.7%	40902 (26%)	38.3%	36.1%	30.5%	34984 (36.1%)
35+	365661 (50,3%)	42.3%	53.3%	51.9%	51.0%	78497 (49.9%)	48.1%	46.6%	37.6%	43877 (45.3%)
Totaal	727095	100%	100%	100%	100%	157297	100%	100%	100%	96927

Tabel 3: Etnische minderheden w.o. Marokkanen in Amsterdam, een aantal deelgemeenten en corresponderende politiedistricten (%).

Bevolking 1999		District 6				District 8				
	A'dam	Baarsjes	Osdorp	Geuz/Slo m	Oveld/Slov	Totaal D6	Oud-West	Westerpar k	Bos & Lom	Totaal D8
Totaal	727095 (100%)	100%	100%	100%	100%	157279 (100%)	100%	100%	100%	96727 (100%)
Etn. Min.	185577 (25.5%)	32.3%	28.6%	38.3%	29.4%	50404 (32%)	17.3%	26.3%	46.3%	28713 (29.7%)
Marok.	53008 (7.3%)	11.3%	11.8%	15.6%	11.9%	19955 (12.7%)	4.9%	9.6%	20%	10973 (11.3%)

Bron: Website www.amsterdam.nl, O+S Kerncijfers.

